

In memoriam

Акад. Димитър Ангелов почина на Бъдни вечер 1996 г., четиридесет дни преди да навърши своята почетна осемдесетгодишна възраст. Той бе последният от поколението следвоенни учени, които издигнаха на още по-голяма висота българската историческа наука и написаха нови страници в отечествената ни историография.

Ориентацията на Димитър Ангелов към историята начева още от юношеските му години, когато завършва пълния курс на класическия отдел на Първа мъжка гимназия. Солидните познания върху класическите и модерните езици стават предпоставка за по-сетнешните му задълбочени издирвания в средновековните ръкописи на световните книгохранилища.

По свое вътрешно призвание и интелектуално предразположение Димитър Ангелов записва специалност история в Софийския университет. Отрано забелязан от проф. Петър Мутафчиев, той е поощрен да продължи научните си занимания като стипендиант в Мюнхенския византоложки институт. Там работи върху докторската си дисертация под ръководството на световноизвестния византист Франц Дьолгер. Резултат от това полезно сътрудничество е книгата му “Богомилството в България”, претърпяла шест издания, преведена на основните европейски езици.

Огромна част от обществено-активната дейност на Димитър Ангелов протича в Историческия факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски”. Освен че води курса по история на Византия, подготвя стотици дипломанти, специализанти и аспиранти, участва и в управлението на факултета като декан, бил е и ректор на Института за чуждестранни студенти.

Връзките на акад. Д. Ангелов с Велико Търново и Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий” са също така достатъчно значими. През 1964 – 1966 г. той чете лекции по история на Византия в този университет, а като дългогодишен директор на Института по археология при БАН (1971 – 1989 г.) неизменно подпомага мащабните археологически проучвания в старата столица. Акад. Д. Ангелов е активен участник във всички големи научни форуми, провеждани във Великотърновския университет (“Търнов-

ска книжовна школа”; “Турските завоевания и съдбата на балканските народи” и др.), като е и един от водещите автори в том I на “История на Велико Търново”. Наред с това той поддържа постоянни контакти с медиевистите от Велико Търново – историци, археолози, старобългаристи и литератори, с хора от различни поколения, специалности и творчески интереси.

Авторитетът му на учен с международна известност става причина проф. Ангелов да бъде канен в ръководството на институти и звена на БАН, както и да оглавява редколегии на престижни национални периодични издания, между които е и *Paleobulgarica*. От 1961 г. до последните си дни е председател на Българския византоложки комитет, както и вицепрезидент на Международната асоциация на византинистите.

От времето на първата публикация на акад. Ангелов през 1939-та до последната през 1996 г. изминават 57 години в активна научна дейност. За това време той обнародва над 400 труда в практически всички области на българското и общото средновековие. Освен трудовете му по история на Византия, спечелили вниманието на световната византинистика, той се отдава с много енергия и проникновение на българската средновековна история. Според собствените му думи, произнесени при тържественото чествуване на седемдесетгодишнината му, той се опитва да извае един сравнително пълен портрет на българина през средновековието, в който да личат не само величавите моменти на успехите, но и тревогите, погромите и разочарованията. Едва ли има област от българското средновековие, в която акад. Димитър Ангелов да не е работил. Библиографията му сочи области в културната, политическата, религиозната, църковната, военната, стопанската, юридическата и др. сфери, на които посвещава статии, студии и монографии. Не помалко значима е пропагандно-просветителската му дейност, както и издирването и обнародването на извори за българската история.

В научното си творчество акад. Димитър Ангелов обоснова една често повтаряна от него констатация, че в тринадесетвековното си съществуване българският народ има два върха, които му отреждат достойно място сред строителите на европейската цивилизация: епохата на Златния век, превърнала България в културен център на славянството, и разпространението на дуалистичните ереси на Балканите и в Европа, основани върху българското богومилство.

Дори и беглият поглед върху внушителната продукция на акад. Димитър Ангелов създава впечатление, че интересите му са били насочени предимно към фундаментални проблеми, засягащи развитието на народа и държавата за продължителен период от време. Не го привличат ограничени по обхват или второстепенни теми. В съответствие с тези свои предпочитания създава трудовете си за произхода и началата на народността, за социалните конфликти, обществената мисъл и душевността на средновековния българин.

Смъртта на бележития български учен е повод да си припомним и неговото човешко присъствие сред нас, неговите колеги, ученици и следовници. Акад. Ангелов беше деликатен човек, отнасяше се с внимание към проблемите на обкръжаващите го, без да се натрапва било с авторитет, било със заеман пост в йерархията на науката. Никой не го запомни с изяви на гняв, пристрастие или некоректност.

Поклон пред паметта и научното дело на големия български учен акад. Димитър Ангелов!

Проф. Георги Бакалов